

CONDOR
ARCHAEOLOGICAL RESEARCH

***Pelserstraat 20 te Maaseik
(gem. Maaseik)***

Programma van maatregelen

R. Simons en T. Deville

Condor Rapporten 470

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave.....	1
2. Gemotiveerd Advies	2
2.1. Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek	2
2.2. Aanwezigheid van een archeologische site	2
2.3. Waardering van de archeologische site	2
2.4. Impactbepaling	2
2.5. Bepaling van maatregelen	3
3. Programma van Maatregelen met uitstel van onderzoek	4
3.1. Administratieve gegevens	4
3.2. Aanleiding vooronderzoek.....	5
3.3. Onderzoeksstrategie en –methode	5
3.4. Vraagstelling en onderzoeksdoelen.....	6
Doelstellingen van het vooronderzoek	6
3.5. Onderzoekstechnieken	7
Proefsleuven.....	7
3.6. Evaluatiecriteria	10
3.7. Randvoorwaarden	11
3.8. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	11
3.9. Bibliografie.....	11

2. Gemotiveerd Advies

2.1. Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek

Binnen het plangebied aan de Pelsersstraat 20 van circa 2735 m² zullen een ontwikkeling voor de paters en een residentiële ontwikkeling volgen. De kerk en het aanpalende gebouw zullen niet aangepast worden. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd geoordeeld dat een vervolgonderzoek door middel van proefsleuven wenselijk is om de opgestelde trefkans voor sporen vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd te toetsen. Aangezien het plangebied bebouwd is en de vergunningsaanvraag zo spoedig mogelijk moet gebeuren, kan dit onderzoek nu niet uitgevoerd worden.

2.2. Aanwezigheid van een archeologische site

Tijdens het bureauonderzoek werd een hoge trefkans toegekend voor sporen vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd. Momenteel is er enkel een verwachting opgesteld. Verder onderzoek is noodzakelijk om te bepalen of een archeologische site aanwezig is.

2.3. Waardering van de archeologische site

Ondanks dat er een verwachting is opgesteld, kan er momenteel niet met zekerheid gesteld worden dat er een vindplaats aanwezig is. Er kan bijgevolg geen waardering plaats vinden.

2.4. Impactbepaling

Het plangebied is circa 2735 m² groot. Echter zullen de kerk en het aanpalende gebouw ongeroerd blijven. Van de resterende 2050 m² zal 1160 m² onderkelderd worden. Binnen de westelijke zijde van het plangebied zal een ophoging plaatsvinden en zal er geen onderkeldering plaatsvinden in blok B. Het niveau zal hier 50 tot 100 cm opgehoogd worden. Ter hoogte van blok B betekent dit dat de funderingen niet onder de versterking van de huidige verharding zullen vallen. Vanwege de zeer beperkte impact van blok B en

uiteraard de binnenplaats die onbebouwd en verhoogd wordt, wordt het archeologische niveau hier niet bedreigd door de bouw. Echter is het niet bekend hoe diep het archeologische niveau zit. Vooral bij de kerk is dit belangrijk, vanwege de mogelijke aanwezigheid van begravingen. Het zou dus kunnen dat wanneer de verharding verwijderd wordt, het archeologische niveau geraakt wordt en zo toch bedreigd wordt. Vandaar dat toch ook hier een proefsleuf geadviseerd wordt. Het archeologische vlak is hier immers kwetsbaar wanneer de verharding verwijderd wordt en er zware machines over het vlak zullen rijden.

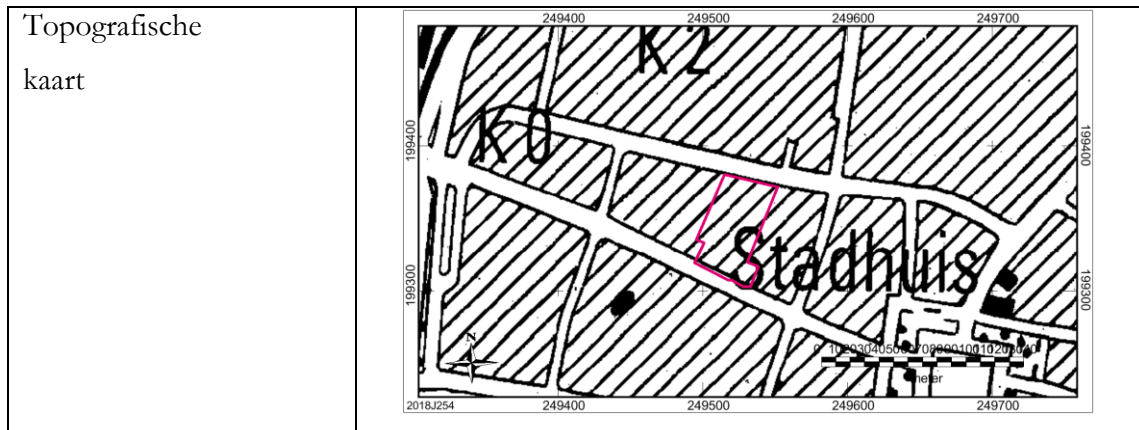
2.5. Bepaling van maatregelen

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kwam naar voren dat een proefputtenonderzoek de beste methode is voor het vaststellen van nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd.

3. Programma van Maatregelen met uitstel van onderzoek

3.1. Administratieve gegevens

Projectcode	2018J254	
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing	
Naam en erkenningsnummer erkend archeoloog	Condor Archaeological Research (OE/ERK/Archeoloog/2016/0107), Bedrijfsstraat 10, 3500 HASSELT	
Provincie	Limburg	
Gemeente	Maaseik	
Deelgemeente	/	
Plaats	Pelserstraat 20	
Toponiem	/	
Bounding Box	X: 249497,0 X: 249553,3	Y: 199302,5 Y: 199379,4
Kadastrale gegevens	Gemeente: Maaseik Afdeling: 1 Sectie: E Nrs.: 79c2, 66c,65b	
Kaartblad	/	
Kadasterkaart		

3.2. Aanleiding vooronderzoek

De ontwikkeling zal deels een grote impact en deels een onbekende impact hebben op de bodem. Hierdoor wordt het archeologische niveau (mogelijk) bedreigd. Vanwege de hoge verwachting voor landbouwers vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd, is er dus een vervolgonderzoek nodig.

3.3. Onderzoeksstrategie en –methode

Op basis van het bureauonderzoek werden de verschillende onderzoeksmethoden beoordeeld en werd de onderzoekstrategie bepaald. Van iedere onderzoeksmethode zullen de vier criteria voor keuzebepaling, zoals beschreven in hoofdstuk 5.3 van de Code van Goede Praktijk beoordeeld worden. Deze criteria zijn:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief om toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk dit toe te passen op dit terrein?

Voor de gedetailleerde afwegingscriteria wordt verwezen naar hoofdstuk 6 ‘Tekstuele synthese’ binnen het bureauonderzoek.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek waren er onvoldoende gegevens voorhanden om de afwezigheid van archeologische resten te staven. Specifiek wordt

hierbij gedacht aan een hoge archeologische verwachting voor nederzettingen uit het neolithicum tot en met de nieuwste tijd. Om die reden wordt verder archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

Voor het vaststellen van al dan niet aanwezige resten van landbouwgemeenschappen wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Dit is namelijk de beste methode om deze vast te stellen en te waarderen als deze aanwezig zouden blijken.

3.4. Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstellingen van het vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek werd voor het gehele plangebied een hoge trefkans opgesteld voor sporen vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd. Om deze verwachting te toetsen werd geoordeeld om een archeologisch proefsleuvenonderzoek uit te voeren. De doelstelling is dan ook om het plangebied te onderzoeken op de aanwezigheid van sporen zodat bij de aanwezigheid van de sporen er een waardering van de vindplaats kan plaats vinden. Daarnaast moet bepaald worden of het archeologische niveau bedreigd wordt bij het verwijderen van de huidige verharding.

De te beantwoorden onderzoeksvragen

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kunnen er verschillende periodes worden herkend binnen het spoor- en vondstensemble?
- Werd er muurwerk aangetroffen? Wat is de aard, functie, ligging en datering van dit muurwerk?
- Indien er resten van het voormalige klooster worden aangetroffen; wat is de bewaringstoestand hiervan? Kunnen er fases binnen het klooster herkend worden?
- Wat is de relatie tussen de sporen, de bodem en de geomorfologische situatie?

- Hoe verhouden de conclusies zich tot de resultaten van het eerdere onderzoek of andere bekende gegevens?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de eventuele waardevolle en behoudenswaardige archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd (maatregelen behoud in situ) worden?
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones die eventueel in aanmerking komen voor vervolgonderzoek?

Begravingen

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek bestaat er een gereede verwachting voor sporen van begravingen. Indien binnen de te prospecteren zone graven voorkomen dan worden ook de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Bevinden er zich verschillende begravingsniveaus?
2. Wat zijn de oudste en meest recente dateringen?
3. Met welke type(s) van begravingen heeft men hier te maken?
4. Hoe is de bewaringstoestand en de volledigheid van de eventuele aanwezige inhumatieskeletten en/of aanverwante sporen?
5. Betreft het begravingen in volle grond, kisten, bekiste grafkuil,..?
6. Wat is het fysieke aspect van de eventuele funeraire structuren (kistvorm en assemblage, grafkuil, grafkelders, grafstenen, knekelput ...)?
7. Welke post-depositionele processen kunnen waargenomen worden?
8. Bevinden er zich binnen de begravingscontext nog resten van grafstenen, of andere sporen van een fysieke aanduiding van het graf?

3.5. Onderzoekstechnieken

Proefsleuven

Voor de start van het proefsleuvenonderzoek wordt een melding gedaan bij het agentschap Onroerend Erfgoed ter kennisgeving van de startdatum. De melding gebeurt minstens drie werkdagen voor de start van het onderzoek.

Het onderzoek wordt uitgevoerd zoals beschreven in hoofdstuk 8.6.3. van de Code van Goede Praktijk.

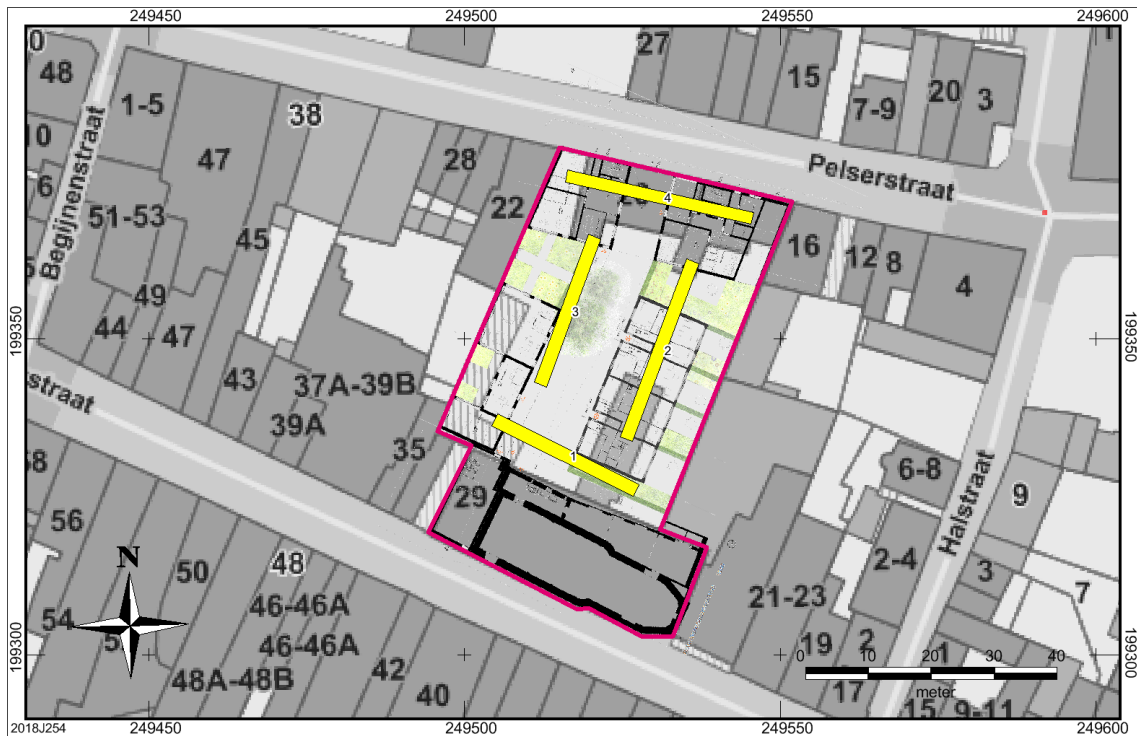
Binnen het plangebied worden vier proefsleuven van 2 meter breed aangelegd (*afbeelding 1*). Werkput 1 loopt langs de huidige kloosterkerk, waardoor eventuele begravingen opgespoord zouden kunnen worden. Werkputten 2 en 3 liggen centraal, waarbij werkput 2 op de toekomstige bebouwing valt en op de voormalige kloostersite ligt. Werkput 3 ligt binnen de ophoging, waarbij het archeologische vlak geraakt zal worden bij het verwijderen van de verharding. Ook hier zouden zich funderingen/muurwerk van de voormalige kloostersite kunnen bevinden. Werkput 4 ligt op de huidige bebouwing aan de Pelsersstraat. Dit geeft hier de hoogste trefkans op eventuele historische bebouwing.

Indien er historisch bebouwing of begravingen aangetroffen worden, zal ter plaatse binnen een beperkte oppervlakte van 2 m bij 2 m, het vlak opgegraven worden en verder verdiept worden. Dit zal resulteren in meerdere onderzoeksvlakken, indien deze aanwezig zijn, tot men het ongeroerde moedermateriaal bereikt. In principe zal er dus een proefput aangelegd worden binnen de proefsleuf. Dit omdat de historische bebouwing langs de weg zeer beperkt is en eerder aangetroffen zal worden in een proefsleuf, dan in een proefput op een aangegeven locatie. Hetzelfde geldt voor begravingen, die eerst gekarteerd moeten worden door middel van proefsleuven, voordat men de onderzoeksvlakken kan bepalen. Mocht het niet mogelijk zijn om binnen de proefsleuf te verdiepen, zal er een proefput direct naast de proefsleuf aangelegd worden. Per proefsleuf geldt de optie voor één proefput, dus in totaal maximaal vier proefputten. Op deze manier kan de historische bebouwing/begraafplaats afgebakend worden in horizontaal en verticaal opzicht en kan de stratigrafie binnen het plangebied optimaal geregistreerd worden. De erkend archeoloog zal zijn keuze voor de aanwezigheid en de eventuele plaatsering van de proefputten verantwoorden in de nota.

Binnen de overige delen van de proefsleuven wordt uitgegaan van één archeologisch vlak.

Sporen die tegen de wand van de proefsleuf worden aangetroffen, worden opgeschoond om de relatie met het profiel te documenteren. Alle sporen worden

gefotografeerd en ingetekend. Indien het onderste niveau niet bereikt wordt, worden alle sporen gecoupeerd, enkel in het onderste vlak wordt een selectie van de sporen gecoupeerd om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Wanneer het diepe sporen betreft, bijvoorbeeld een waterput, dan wordt de diepte en de opbouw door middel van een boring achterhaald.

Afbeelding 1: Proefsleuvenplan op de toekomstige werken.

Bij het aantreffen van sporen met menselijke resten wordt een selectie opgegraven die representatief is voor het geheel van de aanwezige sporen met menselijke resten. De overige sporen met menselijke resten worden enkel onderzocht in het vlak. Het onderzoeken van sporen met menselijke resten wordt gecoördineerd door de fysisch antropoloog.

Onder coördineren wordt verstaan: de fysisch antropoloog bepaalt, in samenspraak met de erkende archeoloog, op basis van de complexiteit van de sporen met menselijke resten en de menselijke resten zelf, de kennis en vaardigheden van de medewerkers en de vereisten van het onderzoek, welke aspecten van de noodzakelijke handelingen door hem zelf worden uitgevoerd en welke aspecten door andere medewerkers kunnen uitgevoerd worden, en hoe die dienen te gebeuren.

Dagelijks wordt een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen uitgevoerd. Dagelijks is dus een recent en aangevuld grondplan beschikbaar dat op elk ogenblik aangeleverd kan worden.

De werkputten en sporen worden door een metaaldetector gecontroleerd. Sporen die een signaal geven worden aangeduid in de sporenlijst. Vondsten die buiten een spoorcontext worden vastgesteld worden ingemeten op het grondplan met een vondstnummer dat voorzien is van de code Md. De metalen vondsten worden beschermd tegen degradatie van het materiaal.

In iedere werkput wordt minstens één profielwand bestudeerd. Indien er verschillen zitten binnen de profielwanden van dezelfde werkput worden meerdere profielwanden bestudeert. Indien dit nog niet volstaat worden de bijkomende profielwanden verder bestudeerd totdat er een gedegen inzicht wordt verkregen van de stratigrafische opbouw van het terrein. Ze worden opgeschoond, gefotografeerd, ingetekend en beschreven. De profielputten worden beschreven en bestudeerd door de (assistent) bodemkundige. Van ieder profiel wordt de absolute hoogte van zowel het maaiveld als van het archeologisch vlak opgemeten en op de profieltekening aangegeven.

Na het onderzoek worden de werkputten gedicht om verder degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien kwetsbare sporen worden aangetroffen dan worden deze bedekt door middel van worteldoek zodat ze bij een vervolgonderzoek niet verder worden aangetast vooraleer ze verder onderzocht kunnen worden.

3.6. Evaluatiecriteria

Het voorgestelde onderzoek wordt als succesvol beschouwd en mag afgerond worden wanneer aan de volgende criteria voldaan is:

Beantwoording van de onderzoeksvragen, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een vindplaats en in het geval van de aanwezigheid van een vindplaats een gedetailleerde waardering opstellen en een duidelijk beeld scheppen van deze

vindplaats in functie van de daaropvolgende opgraving en dit per niveau. Het is dus van belang dat de bestudering van de profielwanden resulteert in een gefundeerde onderbouwing van het aantal archeologische niveaus en de diepteligging hiervan.

3.7. Randvoorwaarden

De sloop van alle bovengrondse constructies kunnen zonder archeologische voorwaarden worden uitgevoerd. Het uitbreken van de vloerplaten, verhardingen en funderingen dient onder begeleiding van een archeoloog te gebeuren.

3.8. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Op basis van de huidige beschikbare informatie worden er voorlopig geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat een afwijking noodzakelijk zou zijn dan wordt contact opgenomen met de opdrachtgever de consultant van het Onroerend Erfgoed om het voorstel tot wijziging te bespreken. Vervolgens wordt dit onderbouwd in de nota.

3.9. Bibliografie

Haneca, K., S. Debruyne, S. Vanhoutte en A. Ervynck. 2016. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48*, Brussel.